

Grundläggande granskning Teknik- och fastighetsnämnd

Botkyrka kommun

April 2021

*Anders Hägg
Tobias Björn
Ellen Röllgårdh
Casper Wessén*

Innehållsförteckning

Sammanfattning med rekommendationer

3

Inledning

5

Granskningsiakttagelser

8

Sammanfattning

Granskningsområde	Revisionell bedömning	Kommentar
Ändamålsenlighet <i>Baseras på revisionsfråga 5a, 6a, 9b, 10a, 11b, 11e, 12b</i>	Gul	Nämnden kan i rimlig grad verifiera att dess förvaltning utförts på ett ändamålsenligt sätt under år 2020. Vi noterar att nämnden inte nått upp till god måluppfyllelse inom samtliga områden samt att processen för risk- och väsentlighetsanalys inte är tydlig. En särskild granskning kring styrning av fastighetsunderhåll har genomförts under året, se nedan.
Ekonomiskt tillfredsställande <i>Baseras på revisionsfråga 5b</i>	Grön	Nämnden kan i huvudsak verifiera att förvaltningen skett på ett från ekonomiskt synpunkt tillfredsställande sätt under 2020. Ett mindre underskott finns mot driftbudget utan VA-verksamheten inräknad. Resultat mot driftbudget (med VA-verksamhet): + 1,5 mnkr. Resultat mot driftbudget (utan VA-verksamhet): - 2,4 mnkr.
Intern kontroll <i>Baseras på revisionsfråga 1a, 2a, 3a-c, 4a-d, 6b, 7a-d, 8a-b, 9a, 10b-c, 11a-c, 12a, 13a-c, 14a-c, 15a-b</i>	Gul	Hanteringen av den interna kontrollen hänförlig till nämndens förvaltning har i rimlig grad varit tillräcklig under år 2020 sett till den mer formella hanteringen och övergripande processer. Vi noterar att det saknas en dokumenterad risk- och väsentlighetsanalys samt att nämndens ekonomiska prognoser under året har varierat. Ett särskilt dialogmöte har även ägt rum med nämndens presidium och förvaltningsledning, se nedan.

Sammanfattning (fortsättning)

En fördjupad granskning ”Granskning av underhåll avseende fastigheter och anläggningar” har genomförts under året. Bedömningen är att nämndens styrning och kontroll ej är tillräcklig eller ändamålsenlig ur ekonomisk och verksamhetsmässig synvinkel. Förbättringsområden som lyftes fram var bl a framtagande av styrdokument såsom fastighetsstrategi och underhållsstrategi samt ändamålsenliga rutiner för hur drift- och underhållsinformation ska dokumenteras och följas upp. Vi har även under året noterat bristande internkontroll kopplat till uppmärksammade oegentligheter under året. Åtgärder kopplat till detta har dock vidtagits av nämnd/förvaltning. Brister har även uppmärksamrats kring VA-utbyggnaden i Kagghamra.

Revisorerna har under året även träffat nämndens presidium och delar av förvaltningsledningen i ett dialogmöte. Syftet med dialogen var att efterhöra hur nämnden arbetat för att stärka ekonomistyrningen och det verksamhetsmässiga resultatet. Fokus i dialogen var nämndens arbete med att stärka intern styrning och kontroll bl a kopplat till investeringsverksamhet, fastighetsunderhåll samt upphandlingar och projektstyrning. Nämndens bedömning av kulturen inom verksamheten beträffande följsamhet till riktlinjer, rutiner och processer var ett område som berördes. Sammantaget, bl a utifrån dialogmötet, är revisionens bedömning att nämnd/förvaltning synes vara fokuserade på vad som behöver göras vilket har resulterat i konkreta åtgärder under 2020. Revisorerna ser positivt på vidtagna åtgärder och den kulturförändring som nämnd/förvaltning försöker åstadkomma. Förhoppningen är att nämnden denna gång kan åstadkomma förändringar som blir hållbara över tid.

Rekommendationer

För att utveckla verksamheten lämnas följande rekommendationer till teknik- och fastighetsnämnden:

- Säkerställ att vidtagna åtgärder är tillräckliga för att uppnå god måluppfyllelse.
- Säkerställ att processen och dokumentationen kring risk- och väsentlighetsanalys tydliggörs.
- Säkerställ att nämnden utvecklar fler egna, nämndspecifika kontroller i internkontrollplanen, samt att åtgärder vidtas för de kontroller som uppvisar godtagbart resultat.

Inledning

Bakgrund

Av kommunallagen och god revisionssed följer att revisorerna årligen ska granska alla styrelser och nämnder. Kommunstyrelsen och nämnderna ska förvalta och genomföra verksamheten i enlighet med fullmäktiges uppdrag, lagar och föreskrifter. För att fullgöra uppdraget måste respektive organ bygga upp system och rutiner för styrning, uppföljning, kontroll och rapportering samt säkerställa att dessa rutiner tillämpas på avsett sätt. En bristfällig styrning och kontroll kan riskera att verksamheten inte bedrivs och utvecklas på avsett sätt.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med den översiktliga granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag till uttalande i revisionsberättelse. Följande övergripande revisionsfråga ska besvaras:

Har teknik- och fastighetsnämndens förvaltning skett på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt med tillräcklig intern kontroll?

Granskningen omfattar följande granskningsområden:

1. Styrning, kontroll och åtgärder
2. Måluppfyllelse för verksamheten
3. Måluppfyllelse för ekonomin
4. Intern kontroll
5. Prognos
6. Kontroll och åtgärder

Delar ur område 1,4, 5 och 6 utgör underlag för att pröva om den interna kontrollen är tillräcklig. Övriga områden bildar underlag för att bedöma om förvaltningen sker på ett ändamålsenligt (2) och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt (3). Revisionskriterier i granskningen utgörs främst av kommunallagen 6:6 och följsamhet till fullmäktiges uppdrag i form av mål och budget 2020.

Metod och avgränsning

Den översiktliga granskningen har skett genom dokumentanalys. I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2020. I övrigt se "syfte och revisionsfrågor".

Respektive granskningsområde bedöms med hjälp av signalsystem: grön (tillräckligt), gult (delvis) och röd (otillräckligt).

Övergripande riktlinjer

Fullmäktiges antagna Mål och budget 2020 med flerårsplan 2021-2021

Målen är indelade i sju målområden som vart och ett består av en politisk inriktning och ett eller flera utvecklingsmål med tillhörande målsatta mått. Sammanfattningsvis ska politisk inriktning, utvecklingsmål och målsatta mått för respektive målområde ses som en helhet som är styrande för de nämnder som berörs av målområdet.

I Mål och budget 2020 anges att samtliga nämnder under utvecklingsmål 7:2 – Botkyrka kommun har en god ekonomisk hushållning – ska komplettera med två målsatta mått med lydelsen "xx-nämndens nettoutfall är inom beslutad budgetram (%)." och "xx-nämndens prognos vid delårsrapport 1 avviker från årsutfallet med max 1 %."

Enligt kommunens budgetprocess ska nämnden senast i slutet av januari det aktuella budgetåret rapportera till kommunstyrelsen hur budgetramen för 2020 har fördelats på nämndens olika verksamheter. För att ge nämnden en samlad bild över de mål och ekonomiska förutsättningar som kommer vara styrande under 2020 inom nämndens ansvarsområde sammanställer förvaltningen en rapport - "Mål och internbudget 2020". "Mål och internbudget 2020" beslutas av nämnden och lämnas till kommunledningsförvaltningen senast torsdag den 31 januari 2020.

I Mål och budget 2020 anges vidare att nämnderna för 2020 ska lämna två delårsrapporter. Delårsrapport 1, efter april, ska innehålla ekonomiskt utfall för perioden, prognos för helåret, nyckeltal/mått och avvikelserrapportering av måluppfyllelse. Delårsrapport 2, efter augusti, ska innehålla ekonomiskt utfall för perioden, prognos för helåret, nyckeltal/mått och måluppfyllelse. Dessutom ska nämnderna lämna ekonomisk uppföljning per sista mars, sista juni och sista oktober med prognos för helåret. Med anledning av Corona bestämdes centralt att uppföljning per mars inte behövdes tas fram.

Övergripande riktlinjer

Intern kontroll

I *Internkontrollplan 2020 för kommunstyrelsens övergripande ansvar* framkommer att kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll. I detta ligger ett ansvar för att en intern kontrollorganisation upprättas inom kommunen, samt ett ansvar för att se till att denna organisation kontinuerligt utvecklas utifrån kommunens behov av intern kontroll. Kommunstyrelsen ska med utgångspunkt från sin egen granskning och nämndernas uppföljningsrapporter utvärdera kommunens samlade system för intern kontroll och i de fall förbättringar behövs se till att lämpliga åtgärder genomförs av berörd nämnd. Rapporteringen ska beslutas av kommunstyrelsen i samband med beslut om kommunens årsredovisning.

Nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom sina respektive verksamhetsområden. Nämnden ska som grund för sin styrning göra risk- och väsentlighetsanalyser. Med start 2019 används Stratsys för arbetet med intern kontroll, i likhet med den övriga planerings- och uppföljningsprocessen i Botkyrka kommun. Utbildningar i systemet hölls under våren 2019 och sedan dess är systemet i drift. Under hösten 2019 genomfördes workshops med socialförvaltningen och teknik- och fastighetsförvaltningen. Därefter arbetades en internkontrollhandbok fram under 2020. Förvaltningarna har uppmanats att börja arbeta enligt det arbets sätt som handboken föreskriver. I kontakt med kommunledningsförvaltningen framkommer att det är obligatoriskt att göra en risk- och väsentlighetsanalys som en del av framtagandet av internkontrollplanen, men det är inte tvingande att använda det arbets sätt som beskrivs i handboken och Stratsys.

Med risk- och väsentlighetsanalys avses i granskningsrapporten en sammanställning av samtliga risker i verksamheten, inklusive de risker som inte finns med i nämndens internkontrollplan.

Alla nämnder ska varje år, i samband med beslut om internbudget, anta en internkontrollplan som beskriver hur arbetet med den interna kontrollen ska bedrivas under året. Föranleder uppföljningen av föregående års plan behov av justering av innevarande års interna kontrollplan kan en reviderad internkontrollplan antas i samband med att nämnden beslutar om denna uppföljning. Resultatet av uppföljningen ska, med utgångspunkt från antagen plan, beslutas av nämnden i samband med att nämnden beslutar om bokslut med verksamhetsberättelse. Uppföljningen ska göras i den omfattning som fastställts i den interna kontrollplanen. I uppföljningen ska även resultatet av kommunstyrelsens övergripande granskning och som berör nämnden ingå.

Kommunledningsförvaltningen har för 2020 upprättat ett förslag till internkontrollplan. Planen tar upp kommunövergripande områden och kontrollmoment som en del av kommunstyrelsens uppsiktsansvar. Totalt ingår åtta kontrollmoment. Av dessa åtta kontrollmoment utförs två av respektive förvaltning och sex av kommunledningsförvaltningen. De kontroller som utförs av kommunledningsförvaltningen rapporteras löpande till respektive förvaltning efter det att granskning utförts, dock senast 31 oktober. Kommunledningsförvaltningen uppmanar respektive förvaltning att föreslå sin nämnd att ta in samtliga kontrollmoment i nämndens internkontrollplan. Föreslagna kontroller är kontroller utöver nämndernas egna risk- och väsentlighetsbedömda kontrollmoment.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Ev. noteringar
1. Verksamhetsplan	a) Har nämnden antagit en plan för sin verksamhet?	Grön	<i>Mål och internbudget 2020</i> antagen av nämnden 2020-02-21 § 2.
2. Budget	a) Har nämnden antagit en budget för sin verksamhet?	Grön	Se ovan.
3. Mål	a) Finns mål formulerade för nämndens verksamhet?	Grön	I <i>Mål och internbudget 2020</i> anges nämndens mål för sex av fullmäktiges sju målområden.
	b) Finns mål formulerade för nämndens ekonomi?	Grön	Nämnden har angett målsatta mått enligt fullmäktiges direktiv för utvecklingsmål 7:2 – Botkyrka kommun har en god ekonomisk hushållning.
	c) Är målen uppföljningsbara (mätbara)?	Grön	Till samtliga av nämndens mål anges så kallade målsatta mått. Till samtliga av dessa anges målvärden.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Ev. noteringar
4. Rapportering och åtgärder	a) Har nämnden upprättat direktiv/ instruktion för rapportering till nämnden?	E/T	Nämnden har inte upprättat egna direktiv utan utgår ifrån de kommundemensamma direktiven för rapportering.
	b) Fokuserar rapportering på måluppfyllelse och resultat?	Grön	Ja, bedömning av resultat och måluppfyllelse sker enligt direktiv i de obligatoriska rapporterna.
	c) Vidtar nämnden tydliga åtgärder för att nå mål för verksamheten?	Gul	I delårsrapporten framkommer att vissa av nämndens mål inte kan uppnås till följd av coronapandemin. Tydliga åtgärder för högre måluppfyllnad framgår ej. Bristande måluppfyllelse för helåret framkommer av verksamhetsberättelsen.
	d) Vidtar nämnden tydliga åtgärder för att nå mål för ekonomin?	Grön	2020-05-26 § 35 godkänner nämnden förvaltningens åtgärdsplan på 7,5 mnkr. På samma möte § 36 tar nämnden del av statusrapport effektivitetsåtgärder 2020. Prognoserna under hösten visar minskade underskott och därefter överskott. Nämndens effektivitetsåtgärder har gett resultat, då föregående års underskott var 47 mnkr.

Granskningsiakttagelser

Revisionsfrågor		Bedömning	Ev. noteringar
5. Måluppfyllelse	a) När nämnden uppsatta mål för verksamheten?	Gul	<p>I verksamhetsberättelsen redovisas att fyra av fullmäktiges målområden nått god måluppfyllnad där totalt åtta nämndmål nått god måluppfyllnad, två nått godtagbar måluppfyllnad och ett nämndmål ej nått måluppfyllnad.</p> <p>Ett av fullmäktiges målområden har nått godtagbar måluppfyllnad där ett nämndmål nått godtagbar måluppfyllnad.</p> <p>Ett målområde har ej nått måluppfyllnad där två nämndmål ej nått måluppfyllnad.</p>
	b) När nämnden uppsatta mål för ekonomin?	Grön	<p>Nämnden redovisar ett resultat mot driftbudget (med VA-verksamhet) om + 1,5 mnkr. Resultat mot driftbudget (utan VA-verksamhet) är - 2,4 mnkr. Ekonomiska mål ej uppfyllda. Notering i verksamhetsberättelsen är att de av fullmäktige obligatoriska målsatta måtten inte är anpassade för nämnden som till största delen är intäktsfinansierad. Procentenheterna blir höga trots att avvikelserna är låga. Nämndens förvaltning för dialog med kommunledningsförvaltningen om att skapa ett mer jämförbart mått som är anpassat för en resultatenhet.</p>

Granskningsiakttagelser, kontroll och åtgärder

Revisionsfrågor		Bedömning	Ev. noteringar
6. Direktiv för rapportering	a) Sker rapportering i enlighet med direktiv?	Grön	Rapportering till nämnden sker i enlighet med kommunövergripande direktiv.
	b) Är nämndens direktiv heltäckande?	Grön	Nämnden har inte upprättat egna direktiv för rapportering från verksamhet till nämnd.
7. Rapportering	a) Är rapportering till nämnden heltäckande vad gäller verksamhet?	Grön	Rapporteringen till nämnden under året innefattar huvudsak rapportering från samtliga nämndens ansvarsområden. Av protokollsgranskning framkommer att en återkommande punkt på dagordningen är att nämnden får rapportering avseende verksamheten i form av "Teknik- och fastighetsdirektör informerar".
	b) Är rapportering till nämnden heltäckande vad gäller ekonomi?	Grön	Ekonomisk rapportering till nämnden under året innefattar nämndens olika verksamhetsområden specificerade i internbudgeten.
	c) Används mätetal för ekonomi, prestationer och kvalitet för att kontrollera verksamhet och ekonomi?	Grön	Mätetal används för rapportering av ekonomi, måluppfyllelse och återrapportering av projekt.
	d) Fokuserar rapportering på analys av måluppfyllelse och resultat?	Grön	Rapportering av ekonomiska resultat i de obligatoriska rapporterna analyseras. Rapportering av verksamhetens måluppfyllelse i delårsrapport 2 innehåller viss analys. Mer utförlig analys framkommer i verksamhetsberättelsen.

Granskningsiakttagelser, kontroll och åtgärder

Revisionsfrågor		Bedömning	Ev. noteringar
8. Åtgärder	a) Preciserar nämnden vid behov vad som ska göras, när det ska göras och av vem?	Gul	<p>Se 4c. I delårsrapporten framkommer att vissa av nämndens mål inte kan uppnås till följd av coronapandemin. Tydliga åtgärder för högre måluppfyllnad framgår ej. Bristande måluppfyllelse för helåret framkommer av verksamhetsberättelsen, där det också framgår hur arbetet bedrivits och fortsatta behov av åtgärder.</p> <p>Se 4d. 2020-05-26 § 35 godkänner nämnden förvaltningens åtgärdsplan på 7,5 mnkr. På samma möte § 36 tar nämnden del av statusrapport effektivitetsåtgärder 2020. Prognoserna under hösten visar minskade underskott och därefter överskott. Nämnden redovisar dock ett underskott för helåret.</p>
	b) Säkerställer nämnden att åtgärder genomförs enligt lämnade direktiv?	Grön	<p>Av protokollsgranskning framkommer att nämnden under året exempelvis tar del av löpande återrapportering av projekt Allégården, slutredovisning av ett flertal projekt, samt rapportering av investeringsprojekt, lokalförsörjning och fastighet enligt plan.</p> <p>Nämnden godkänner 2020-05-26 § 36 <i>Statusrapport effektiviseringsåtgärder 2020</i> och följer på så sätt upp kommunfullmäktiges krav på effektiviseringar om minst 2 % av nämndens verksamhet.</p>

Granskningsiakttagelser, intern kontroll

Revisionsfrågor		Bedömning	Ev. noteringar
9. Riskanalys	a) Har riskanalys utförts i enlighet med fullmäktiges direktiv?	Gul	Enligt kommunens direktiv är det obligatoriskt för nämnderna att som grund för sin internkontroll göra risk- och väsentlighetsanalyser, men nämnderna behöver inte följa någon viss process för detta. I nämndens internkontrollplan framkommer ingen information om att risk- och väsentlighetsanalys har genomförts.
	b) Finns en dokumenterad riskanalys för intern kontroll?	Röd	Vi har i granskningen inte tagit del av någon risk- och väsentlighetsanalys utöver den nettolista som framgår av nämndens internkontrollplan.
10. Plan för intern kontroll	a) Har plan upprättats i enlighet med fullmäktiges direktiv?	Grön	Nämndens internkontrollplan innefattar kommungemensamma kontrollmoment.
	b) Har nämnden antagit plan för innevarande år?	Grön	<i>Internkontrollplan 2020</i> antagen av nämnden 2020-01-21 § 3.
	c) Är planen heltäckande, dvs. omfattar den förekommande risker av olika slag?	Grön	Nämnden har utöver de kommungemensamma kontrollerna tre, nämndspecifika kontroller. Utöver de kommungemensamma kontrollerna finns tre nämndspecifika kontroller. Enligt vår bedömning kan nämnden med fördel utveckla fler egna, nämndspecifika kontroller.

Granskningsiakttagelser, intern kontroll

Revisionsfrågor		Bedömning	Ev. noteringar
11. Rapportering	a) Har nämnden upprättat direktiv för rapportering till nämnden?	Grön	Nämnden har inte upprättat egna direktiv utan utgår ifrån de kommundemensamma direktiven för rapportering av intern kontroll.
	b) Sker rapportering till nämnden enligt direktiv?	Grön	Ja, <i>Uppföljning av intern kontroll 2020</i> godkänd av nämnden 2021-03-23 § 14.
	c) Fokuserar rapportering på resultat och analys?	Grön	Ja, rapportering fokuserar på resultat samt eventuella brister. Av de elva kontrollerna i nämndens internkontrollplan har åtta fått gott resultat och två fått godtagbart resultat.
	d) Vidtar nämnden vid behov åtgärder utifrån lämnad rapportering?	Grön	I uppföljningen framkommer planerade åtgärder utifrån brister.
	e) Sker rapportering till styrelse/fullmäktige i enlighet med fullmäktiges direktiv?	Grön	Uppföljningen är beslutad av nämnden enligt kommunens direktiv.

Granskningsiakttagelser, prognos

Revisionsfrågor		Bedömning	Ev. noteringar
12. Direktiv för prognoser	a) Finns antagna direktiv/ instruktion för att rapportera prognoser till nämnden?	Grön	Kommungemensamma direktiv.
	b) Sker rapportering i enlighet med direktiv?	Grön	Ja, delårsrapport 1 per april och 2 per augusti samt månadsuppföljningar per juni och oktober.
13. Verksamhet. Har nämnden fått årsprognos om måluppfyllelse för verksamheten?	a) Under tidsperioden 1 jan-30 apr	Grön	Delårsrapport 1 innehåller beskrivning av betydelsefulla händelser under perioden samt sammanfattande kommentar att inga avvikelser mot målen bör uppstå.
	b) Under tidsperioden 1 maj-31 aug	Grön	Delårsrapport 2 innehåller prognoser avseende måluppfyllelse för målområdena samt tillhörande kortfattade analyser.
	c) Under tidsperioden 1 sept-31 dec	-	<i>Ej aktuellt enligt direktiv.</i>
14. Ekonomi. Har nämnden fått årsprognos om måluppfyllelse för ekonomin?	a) Under tidsperioden 1 jan-30 apr	Grön	Delårsrapport 1 per april: -8,7 mnkr
	b) Under tidsperioden 1 maj-31 aug	Grön	Månadsrapport per juni: +/- 0 mnkr Delårsrapport 2 per augusti: -2,7 mnkr
	c) Under tidsperioden 1 sept-31 dec	Grön	Månadsrapport per oktober: +12,5 mnkr
15. Resultat	a) Är rapporterat årsresultat för verksamheten förenligt med lämnade årsprognoser?	Grön	Endast små avvikelser gentemot prognos i delårsrapporteringen.
	b) Är rapporterat årsresultat för ekonomin förenligt med lämnade årsprognoser?	Gul	Slutligt resultat mot driftbudget (med VA-verksamhet): + 1,5 mnkr. Resultat mot driftbudget (utan VA-verksamhet): - 2,4 mnkr. Prognosen under året har varierat, framförallt prognosen i oktober avviker en hel del från utfallet.

2021-04-14

Anders Hägg

Uppdragsledare

Tobias Bjöörn

Projektledare

pwc.se

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Botkyrkas kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2020-10-26. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.